

PO PADCU ANTHONYJA EDENA

Kam ploveta Velika Britanija in Francija?**Zakaj se drži Mollet? - Na pragu novega zgodovinskega razdobja**

Nenadni odstop britanskega ministrskega predsednika Edena je naredil zelo globok vtis na mednarodno javnost.

Da je po porazu, ki ga je skupno s Francozi doživel v sporu z Naserjem, njegov položaj postal domala nevzdržljiv, je bilo sicer vsakomur jasno in zato so vsi pričakovali, da bo prej ali slej moral izročiti vodstvo države drugim rokam. Kar je ljudi presenetilo, je bilo le to, da je Eden smatral poraz v Egiptu za tako strašen in poguben udarec, da je odložil celo svoj poslanski mandat, ki ga je 33 let nepretrgoma izvrševal v parlamentu, ter se za vedno umaknil v zasebno življenje.

Egipt je bil, kakor vidimo, zanj prava žalost.

In res je tudi bila, ker je s ponesrečenim napadom na Egipt temeljito skvaril prijateljske odnose Velike Britanije z Ameriko, spravil svojo domovino v spor z Organizacijo združenih narodov, ki je skoro enodušno Angleže obsodila, izzval resne razprtije z Indijo in drugimi deželami v tako imenovani Britanski skupnosti narodov (v Commonwealthu) in povrh pogreznil Veliko Britanijo še v težko gospodarsko krizo.

Prva posledica napada na Egipt je namreč bila, da se je čez noč ustavil dotok nafte skozi Sueški prekop v Veliko Britanijo in da so številne tovarne morale občutno skrajšati svoj obrat ter odpustiti iz službe na desetisoče delavcev. Suez je kriv, da je zašlo v težavo tudi angleško ribarstvo: v nedeljo, 13. jan., so ceno goriva, ki ga potrebujejo ribiške ladje, povišali za 40 odstotkov, tako da se bodo morale občutno podražiti tudi ribe, eno glavnih hranil britanskih množic.

Obenem se je zamajala tudi valuta.

**VSE VEČJA ODVISNOST
OD AMERIKE**

Da reši funt šterling, je londonska vlada morala že 10. decembra dvigniti vse svoje zlate zaloge iz Mednarodnega denarnega sklada, obenem pa zaprositi Export-Import Banko za 500 milijonov dolarjev posojila, nujno potrebnega za nabavo dražje nafte na zapadu. Ta velik dolg bodo Angleži z obrestmi vred poravnali v 7 in pol leta. Ves ta čas bodo lahko mislili na Edena.

On in Mollet sta hotela dokazati sebi in svetu, da sta njuni državi še zmerom zmožni voditi od Amerike popolnoma neodvisno politiko, vse skupaj se je pa končalo tako, da se je nekdanj vsemogočna Velika Britanija morala, ako se je hotela rešiti iz gospodarske stiske, obrniti že mesec zatem za pomoč na Združene države.

Časi, ko so Angleži kot gospodarji velikega in bogatega imperija lahko vodili po-

vsem samostojno mednarodno politiko in igrali povsod prvo violino, so za vedno prešli.

Če hočejo Angleži igrati v svetu ono vlogo, ki jim po njihovi še vedno ogromni moči in zaradi njihovega velikanskega političnega izkustva pritiče, bodo morali v bodoče tesno sodelovati z Amerikanci in se obenem čedalje bolj oslanjati na skupnost držav v zapadni Evropi, od katere so se doslej od časa do časa prav radi odmaknili na svoje otoke.

Velika Britanija črpa lahko svojo moč samo še iz stalnega in splošnega sodelovanja z Ameriko in z bodočo Združeno Evropo. Doba popolne politične in gospodarske neodvisnosti je za Angleže minula. Tako politiko si danes lahko privoščita samo še dve velesili: Amerika in Sovjetska zveza.

Spor zaradi Sueškega prekopa in padeč Anthonyja Edena sta imela vsaj eno dobro stran, da je ta bridka zgodovinska resnica sedaj prodrla tudi v najširše kroge angleškega naroda in da bo novo spoznanje nujno moralo preobraziti vso zunanjo politiko Velike Britanije. S padcem Edena se odvarja novo poglavje v zgodovini Angležev.

ZAPLETEN POLOŽAJ FRANCIJE

Ko so se po porazu v Egiptu začela majati Edenu tla pod nogami in je vsakdo vedel, da bo prej ali slej padel, so zelo mnogi menili, da se mora nekaj podobnega zgoditi tudi Molletu; saj je Francija ravnotako kot Anglija zgubila vojaško in politično vojno proti Naserju in posledice so bile zanj morda še hujše kot za Veliko Britanijo.

Poraz jo je namreč zadel ravno sredi najbolj krvavih borb proti upornikom v severno afriškem Alžiru. Da bi zadušila vstajo, vzdržuje Francija v deželi skoro pol milijona vojakov in troši zanje 600 milijard fran-

kov na leto. To je strašno breme, ki bi se ga Francozi radi čimprej rešili, in zato se na vse kriplje trudijo, kako bi se na znosen način sporazumeli in pomirili z uporniški voditelji.

Sporazum je bil do danes nemogoč, ker zahtevajo alžirski nacionalisti od Francije, naj prizna Alžeriji državno neodvisnost ter umakne svoje čete iz dežele, kot je storila v sosednem Maroku in Tuniziji.

Na to pa ogromna večina Francozov noče za nobeno ceno pristati. Vzrok ni samo v tem, da so bila odkrita v alžirskem predelu puščave Sahare velika ležišča nafte, s katerimi bi se Francija s časom lahko popolnoma osvobodila odvisnosti od petroleja na Srednjem Vzhodu; vzrok je človeško globlji.

V Alžeriji, ki jo je Francija zasedla že l. 1830, ne žive namreč samo Arabci, temveč je prebivalstvo precej pomešano. V 127 letih, odkar je dežela prišla pod Francijo, je število francoskih naseljencev zraslo na 1 milijon 200 tisoč, vse prebivalstvo šteje pa okoli 9 milijonov duš. Alžerija se ima za ves svoj kulturni in gospodarski napredek zahvaliti tem francoskim priseljencem.

V Franciji je le malo ljudi, ki bi bili pripravljene prepustiti ta milijon in 200 tisoč krvnih bratov negotovi usodi ali jih celo izročiti maščevanju in nasilju arabske večine. Zastran tega odklanja pretežna večina francoske javnosti že samo misel, da bi se Alžerija odcepila od Francije: dežela naj dobi samovlado, ostati pa mora stalno združena s Francijo.

Ko se je Mollet spustil v boj proti Naserju, ki je pošiljal alžirskim upornikom orožje ter podpiral skrajne zahteve nacionalistov, je bila velika večina Francozov zaradi tega na strani Molleta. Na njegovi strani je kljub porazu v Egiptu ostala še danes in to je vzrok, zakaj Mollet ni padel.

Propadanje Evrope

Toda dogodke v Alžeriji in tudi spor zaradi Sueškega prekopa je treba, če hočemo pravilno razumeti svetovnopolični položaj, presojati v okviru velikega prevrata, ki se odigrava pred našimi očmi v sedanji zgodovinski dobi.

Evropa, dolga stoletja vodilna zemljina na svetu, je porinjena v ozadje in na njeno mesto sta stopili Amerika in Sovjetska zveza. Vzroki so izrazito gospodarske prirode. Dokler je v industriji igral odločujočo vlogo premog, je bila Evropa varna in ni mogel nihče izpodkopati njene gospodarske in s tem tudi politične premoči.

Popolnoma drugačen je pa postal položaj.

ko je premog izrinila nafta, ki je je v izobilju na Srednjem Vzhodu in v Ameriki, a je primanjkuje Evropi. Kako važen postaja petrolej za Evropo, se vidi že po tem, da je od njega odvisen obstanek 40 odstotkov industrije Švedske, ena tretjina gospodarstva Italije in skoro ena četrtna industrije Švice. Francija je od l. 1947 do danes morala uvoz nafte potrojiti.

Tako rekoč vsi petrolejski vrelci se pa nahajajo na Srednjem Vzhodu, od koder dotekajo Evropi štiri petine nafte. Nahajajo se v deželah, ki niso več pod oblastjo in nadzorstvom evropskih velesil, kar pomeni, da je

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

ENOTNA BORBA ZA SLOVENSKO ŠOLSTVO

V ponedeljek so se zbrali v Trstu zastopniki vseh obstoječih slovenskih strank — od komunistične partije do Slov. kat. skupnosti — ter predstavniki vseh slovenskih prosvetnih in visokošolskih organizacij, da na pobudo sindikatov naših šolnikov složno protestirajo proti krivičnemu vladnemu načrtu za uzakonitev slovenskega šolstva v Italiji, o katerem je tudi naš list poročal v svojem predzadnjem uvodniku.

Vsi prisotni so bili enotnega mišljenja, da je zakonski osnutek za Slovence nesprejemljiv, ker je v kričečem nasprotju z osnovnimi načeli italijanske ustave o enakopravnosti državljanov, z listino Združenih narodov o pravicah človeka, z mirovno pogodbo in prav posebno še z Londonskim sporazumom. Vsi so bili mnenja, da pritiče pravica do pouka v materinem jeziku tudi našim bratom v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini in da je treba borbo za slovensko šolstvo z vso odločnostjo do kraja nadaljevati.

Da so se Slovenci od Trsta do Beneške Slovenije kljub vsem ideološkim razlikam, ki jih ločijo, odločili za skupen nastop, je najzgovornejši dokaz, kako globok in ogorčen je splošen odpor našega naroda zoper protislovensko šolsko politiko, ki jo po navodilu tržaških nacionalističnih zagrizencev vodi rimska vlada.

Če mislijo v Rimu, da je njihova politika v korist Italije, se bridko motijo.

NOVA ANGLEŠKA VLADA

Po padcu Edena je svet pričakoval, da bo novo vlado sestavil konservativec Butler, ker je od vsega početka nasprotoval napadu na Sueški prekop in kasneje zahteval od Edena, naj brezpogojno umakne čete iz Egipta. Zdelo se je, da je Butler zavoljo tega najbolj pripraven mož, da obnovi prijateljstvo z Ameriko in vsemi nasprotniki angleške politike v Egiptu.

Toda namesto Butlerja je kraljica Elizabeta II. imenovala za načelnika vlade Mac Millana, ki je obdržal na položaju zunanje ministra Selwina Lloyda, glavnega Edenovega pomagača v sueški pustolovščini.

Laburisti so zavoljo tega z novo vlado precej nezadovoljni, češ da je ravnotako desničarska kot Edenova. Mac Millan je obdržal Lloyda bržkone zaradi tega, da pomiri v konservativni stranki opozicijo onih mož, ki so odločno zagovarjali napad na Naserja in odločno obsojali Butlerjevo zahtevo, naj se takoj umaknejo angleške čete iz Egipta. Spor med obema strujama je bil tako oster, da je Konservativni stranki grozil razkol.

Naloga novega načelnika vlade Mac Millana je pa med drugim tudi ta, da reši edinstvo stranke.

Sporazum z Ameriko mu bo zelo olajšan, ker se je Velika Britanija Ameriki že uklo-

nila in ker je Mac Millan Eisenhowerjev osebni prijatelj.

PREBIVALSTVO JUGOSLAVIJE

Po najnovjših podatkih je Jugoslavija ob koncu l. 1956 dosegla 18 milijonov in 96 tisoč prebivalcev. To pomeni, da je država od konca vojne do danes narasla za dva in pol milijona duš. Največji prirastek dajejo južne pokrajine, medtem ko je Slovenija glede rojstev na zadnjem mestu, čeprav se Slovenci še vedno hitreje množe kot Italijani. Prebivalstvo Jugoslavije v celoti se pa izredno hitro množi.

GOMULKOVE TEŽAVE

Na Poljskem, kjer si bo ljudstvo izbralo 20. jan. nov parlament ali Sejem, je volilna borba v največjem razmahu. Postavljena je bila sicer samo ena lista, ki obsega zastopnike najrazličnejših političnih skupin — od komunistov do katoličanov — toda volivci imajo pravico, da dajo prednost kandidatom svojega zaupanja, neljube osebe pa črtajo.

Tako je navzlic enotni listi mogoče, da se poedine politične skupine bore med seboj za premoč in to možnost tudi v polni meri izkoriščajo. V državi prirejajo številna zborovanja, na katerih popolnoma odkrito napadajo svoje tekmece na skupni listi, proti njim in njihovim skupinam trosijo letake in širijo po državi brošure.

Posebno ostro nastopajo stalinovci proti Gomulki in njegovim somišljenikom, češ da vodi Gomulkova politika v neizogiben razkroj komunizma na Poljskem. V sredstvih niso stalinovci prav nič izbirični; med drugim vodijo tudi očitno gonjo proti Judom, o katerih vedo, da niso nikoli bili priljubljeni med poljskim ljudstvom. Gomulko prikazujejo kot prijatelja in zaveznika Judov.

Gomulkovo glasilo Trybuna Ludu je napisala, da je končni cilj stalinovcev povsem jasen: v ljudstvo je treba zanesti zmedo ter zlorabiti volitve, da se uničijo pridobitve oktobrskega političnega prevrata. Poljska naj izgubi težko izvojevano samostojnost in se spet podredi Kremlju.

OKREPITEV OBMEJNE TRGOVINE

Z odlokom vladnega generalnega komisarja je v torek stopil v veljavo trgovinski sporazum, ki sta ga Italija in Jugoslavija podpisali že 31. marca 1955. Sporazum velja za Tržaško ozemlje, oziroma za področje Buj, Koprca, Sežane in Nove Gorice ter je bil sklenjen z namenom, da se okrepi blagovni promet v obmejnem pasu. Dogovor predvideva letno izmenjavo blaga v vrednosti 4 milijard in 200 milijonov lir in se nanaša izključno na predmete, ki jih proizajajo na Tržaškem, oziroma na zgoraj imenovanih jugoslovanskih področjih.

Sporazumu so priložene tri listine, v katerih so natančno navedeni predmeti, ki se smejo uvažati ali izvažati.

POZIV POLJSKIH ŠKOFOV

Dne 14. januarja so poljski škofje javno pozvali vernike, naj prihodnjo nedeljo gredo vsi na volišče in glasujejo za enotno narodno listo, v katero so vključeni, kakor ve-

mo, poleg komunistov tudi zastopniki drugih političnih skupin in med njimi katoličani.

Nasprotniki vlade in posebno stalinovci razvijajo zlasti med kmečkim prebivalstvom na deželi živahno propagando, naj volivci ostanejo v nedeljo doma. Abstinenca naj bi pomenila nezaupnico Gomulki.

Škofje so izdali poziv po daljšem razgovoru, ki ga je imel poljski ministrski predsednik Cyrankiewicz s kardinalom Višinskim.

KAKOR DA NAS NI

Glavni tajnik Italijanske kršč. demokracije Amintore Fanfani je imel to nedeljo v Gorici govor, v katerem je poveljeval uspehu, ki jih je dosegla njegova stranka v preteklem letu.

O Slovencih ni črnil besedice. Naše ljudstvo in njegove pritožbe za tega voditelja bržkone niso dovolj važne, da bi jih bilo vredno omeniti.

ZA KADILCE

Švicarski kemik Bonnet je odkril posebno sredstvo, s katerim bo mogoče odstraniti iz cigaret hudi strup »benzopirina«, ki najbolj škoduje kadilcem. Ko bodo tobačne tovarne vpeljale novi izum, bo postal tobak neškodljiv za človeško telo.

BREZPOSELNOST

Ob koncu novembra je bilo v Italiji 1 milijon in 867 tisoč brezposelnih. V primeri z mesecem oktobrom je njihovo število naraslo za okrog 71 tisoč. Glavni vzrok naraščanja je iskati v tem, da so bila novembra ustavljena razna dela v kmetijstvu in v gradbeni stroki.

STRAHOVIT POŽAR

V pristaniškem skladišču v Benetkah je pretekli teden izbruhnil požar, ker so same od sebe začele goreti bale bombaža. Ogenj se je nato prenesel na kupe žita. Zgorelo je za 25 milijonov blaga. Po večurnem gašenju se je požrtvovalnim gasilcem posrečilo rešiti skladišču 650 milijonov lir.

SLEPEC JE SPREGLEDAL

Ameriški pisatelj John Griffin je po 13 letih popolne slepote spet zagledal svetlobo. Leta 1944 je bil vojaški letalec in je ob neki eksploziji oslepel. Pred kratkim se je pa zdravnikom posrečilo spraviti v pisateljev očesni živec obtok krvi in Griffin je iznenađeno spregledal. Si lahko mislimo, koliko srečo je občutil in koliko je bilo veselje njegovih sorodnikov in prijateljev.

NA STOLU SMRTI

Vsi se še spominjamo, kako je 24-letni Amerikanec John Graham 1. novembra 1955 vtaknil v potniško letalo, v katerem je sedela njegova mati, bombo, in kako je ta zatem raznesla zrakoplov ter ubila razen matere še 43 potnikov. Fantalin je to storil, da bi podedoval veliko vsoto, za katero se je bila mati zavarovala za slučaj smrti.

Graham je bil zaradi strašnega zločina pretekli teden usmrčen v plinski celici.

Svoji usodi je šel povsem hladno nasproti. V belih hlačah so ga odpeljali v sobo smrti in ga posadili na stol, kjer so mu z jermeni privezali roke in noge. John je mirno obrnil glavo in rekel: »Hvala vam, čuvaj!« Nato so izpustili za njegovim hrptom silno močan strupen plin, ki ga je fant skoro željno vdihaval, in nato je v nekaj trenutkih izdihnil dušo.

NOVICE

SPOR ZARADI EISENHOWERJEVE DOKTRINE

Predsednik Združenih držav zahteva, kakor smo že pisali, od parlamenta posebna pooblastila, da bi lahko zajezil čedalje močnejše prodiranje sovjetskega vpliva na Srednji Vzhod.

V ta namen predlaga najprej, naj Amerika nudi tem arabskim deželam izdatno pomoč za njihov gospodarski razvoj in napredek. To je v njegovih očeh najboljši lek proti komunizmu, ki se uspešno širi le tam, kjer živi ljudstvo v bedi in pomanjkanju.

Da ohranijo arabske dežele svojo neodvisnost, jim Amerika mora prožiti tudi pomoč v orožju, ako je želijo.

Predsednik Eisenhower hoče imeti napoved še pooblastilo, da lahko pošlje vsak čas na Srednji Vzhod ameriško vojsko z nalogo, da zaščiti nedotakljivost odnotnih narodov, ako bi jo ogrožala od zunaj katerakoli komunistična država. Amerika bo priskočila

na pomoč ogroženi arabski državi le, ako bo ta za pomoč prosila.

Ta načrt, imenovan Eisenhowerjeva doktrina za Srednji Vzhod, je vzbudil najhujši odpor Sovjetske zveze in njenih prijateljev, ki trde, da hočejo Amerikanci spraviti arabske dežele v popolno odvisnost in nad njimi zavladati.

PRAZEN HRUP

Bučni protesti zoper pooblastila, ki jih hoče imeti Eisenhower, so pa dejansko brez prave podlage.

V prvi vrsti je treba vedeti, da Rusija ne bo nikoli tako nepredvidna, da bi napadla s svojo vojsko katerokoli državo Srednjega Vzhoda, temveč jo bo skušala pridobiti za komunizem le z notranjo propagando.

Eisenhower ne bo imel torej povoda, da pošlje svoje oborožne sile v Sredozemlje. Če bi katera arabska dežela postala komunistična po lastni volji, je pa Dulles izjavil, da Amerika ne bi skušala tega preprečiti s silo.

Praktično jedro Eisenhowerjeve doktrine je torej v tem, da je Amerika pripravljena nuditi Arabcem pomoč v blagu, denarju in orožju. To je lahko delala tudi doslej, kakor sme to storiti Sovjetska zveza ali katerakoli

ni bilo dovolj poskrbljeno za varnost, in podjetje je bilo obsojeno na 109 milijonov lir odškodnine. Šele 23-letni odškodovanec je dejal, da bi raje imel roke, ki si jih sedaj z vseimi milijoni ne more kupiti.

NAJVIŠJA VZPENJAČA

Kmalu bo izročena prometu najvišja žična vzpenjača na svetu. Vezala bo zimsko letovišče Courmayeur v Italiji s Chamonixem na francoski strani. Peljala bo 3843 metrov visoko čez vrhove Mont Blanca. Preko silnih prepadov in nevarnih ledenikov boš prišel že v eni uri ra drugo stran najvišjega pogorja v Evropi. Res, pravo čudo tehnike. Žičnica je stala 530 milijonov frankov.

KATERI JE BOLJ ZADOVOLJEN?

Ena največjih tovarn avtomobilov na svetu je ameriška General Motors. Pri podjetju sta pred kratkim stopila v zaslužni pokoj dva brata: prvi je 68-letni delavec Roy Curtice, drugi 5 let mlajši Harlow. Mlajši, ki je bil dolgo let glavni ravnatelj tovarne, bo prejemal na mesec več milijonov lir pokojnine, medtem ko bo starejši dobival lepo, a vendar mnogo skromnejšo delavsko pokojnino.

Ko so ga časnikarji vprašali, zakaj se ni nikoli pobrigal, da bi ga brat ravnatelj kam višje porinil, je mirno pojasnil: »Raje sem ostal kot preprost delavec pri strugalniku, zato bom sedaj lahko z mirnimi živci užival svoj pokoj. Mlajši Harlow bo pa moral z vseimi svojimi milijoni iskati po zdraviliških pomirjenja in zdravja. Brat je bil ravnatelj, a nihče ne slutiti, koliko skrbi in živcev ga je stala ta odgovorna služba.«

SPANSKA PRIPOVEDKA

Pri vratih je pozvonilo. Stric Pedro je šel odpirat in je na pragu zagledal botra Cenza.

»Dober dan, boter! Kaj vas nosi tako zgodaj naokrog? Vam li morem v čem pomagati?«

»No, pa naj bo. Obrezaval sem oljke in nabralo se mi je za par vozičev butar. Rad bi jih zvozil domov, če mi posodite Vašega osliča.«

»Kako mi je žal, boter! Prav zlomek je vtaknil rep vmes! Davi je moj sin odjezdil na oslu v Kordovo. Pred petimi ali šestimi dnevi se ne bo vrnil. O, če bi ne bilo zaradi tega, bi vam žival rade volje posodil.«

Natanko v tistem trenutku je osel v hlevu začel rigati.

Boter pa ves jezen: »Nisem mislil, stric Pedro, da ste take vrste mož. Saj je osel doma!«

»Slišite«, se je Pedro razjaril, »užaljenga se moram čutiti jaz.«

»Kje pa je žalitev?«

»Ker Vi ne verjamete meni, ampak oslu!«

SV. VISARJE V SNEGU

IZ KRSTE V ZAPOR

Cesar Scanzio iz bližine Bielle se je naveščeval življenja in sklenil, da se konča. Najprej je spil en liter marsale, potem si je kupil mrtvaško krsto, jo postavil na sredo sobe in se obesil na tram iznad nje. Vrv se je pa utrgala in Cesare je pijan kot muha telebnil v rakev. Ropot je privabil sosede, ki so ga našli prijetno drnohajočega v krsti. Prišli so pa tudi orožniki in odpeljali Cezarja v zapor, da se strezne.

ITALIJANSKE CESTE

Dolžina cest je znašala lani v Italiji okrog 177 tisoč kilometrov. Od teh je bilo 25 tisoč državnih, 45.500 pokrajinskih, ostale so občinske, to je tretjega reda. Z razvojem cestnega omrežja narašča tudi avtomobilski promet. Pred 5 leti je bilo v državi komaj poldrugi milijon avtomobilov, danes drdajo pa po cestah že štirje milijoni vozil. Od tod tudi vse več prometnih nesreč. Lani je obležalo mrtvih na cestah Italije 5752 oseb.

GOVOREČA KNJIGA

Pri predsedniku vlade v Rimu je bila ustanovljena komisija, ki ima nalogo izdajati posebne gramofonske plošče, s katerih bo slišati najvažnejša dela iz leposlovja in znanosti. To bodo naredili zaradi slepcev, ki jih je v Italiji 48.000 in ki ne morejo čitati. S pomočjo plošč jih bodo vsaj slišali in tako postali deležni duhovnih dobrin, katerih so bili doslej prikrajšani.

Vse naročnike, posebno tiste v inozemstvu, ki niso še poravnali naročnine, prosimo, naj to čimprej naredijo, ker bi jim bili sicer primorani list ustaviti.

Uprava

druga država. V tem ni torej prav nič novega.

Važna novotarija je le ta, da je na Srednjem Vzhodu stopila na ono vodilno mesto, ki ga je zavzemala doslej Velika Britanija, Amerika, s katero bodo Rusi imeli neprimerne težje posle, kot so jih imeli z Angleži in Francozi.

Če je torej Hruščev označil na nekem shodu v Sibiriji Veliko Britanijo »za leva, ki je zgubil svoj rep v Suez«, je imel deloma prav, motil pa se je, ko je imenoval Eisenhowerjevo doktrino za »župo brez soli«.

BREZ ROK

V avstralskem mestu Sydney je bil v neki tovarni zaposlen tudi italijanski delavec Karel Grespan. Med delom se je ponesrečil in mu je odtrgalo obe roki. Preiskava je dognala, da

Kam ploveta Velika Britanija in Francija?

(Nadaljevanje s 1. strani)

Evropa izgubila svojo gospodarsko neodvisnost in s tem svoj nekdanji politični vpliv v svetu.

To je žaloigra kulturne in napredne Evrope, s katero se mora hladnokrvno sprijazniti.

Sprijazniti se mora obenem z dejstvom, da je napočil čas, ko bodo igrali v mednarodnem življenju čedalje pomembnejšo vlogo narodi, na katerih ozemlju leži nafta, to je

Arabci in črnci v Afriki in Aziji. Gre za pravcato revolucijo, ki bi jo izkušene evropske države, posebno Velika Britanija in Francija, lahko še vedno obrnile v svojo korist, ako bi znale voditi s prebujajočimi se afriško-azijskimi narodi zares širokosrčno in daljnovidno politiko, kot to skuša delati Amerika. Sicer je nazadovanje in propadanje Velike Britanije in Francije neizogibno.

O tem vprašanju bomo spregovorili v eni prihodnjih števil.

Dopisi s Tržaškega

NABREŽINA

Vest o zloglasnem zakonskem osnutku za slovensko šolstvo, ki naj bi ga vlada sprejela 28. decembra, je globoko odjeknila tudi po vsej Nabrežini in njeni bližnji ter daljni okolici. Da je to dobro premišljen ter načrten napad na naše šolstvo, se Nabrežinci in ostali Brežani dobro zavedamo. Saj je prav obalni del naše občine že dolgo vrsto let izpostavljen najhujšemu ter prefinjenemu raznarodovanju, ki je na žalost že začelo žeti svoje sadove. Ne bomo danes omenjali velikih begunskih naselij v Štivanu in Sesljanu ter številnih v mašo občino namenoma uvoženih laških družin, ki bodo v kratkem zadali smrtni udarec slovenskemu značaju naše obale. To so prečitna, vsakomur vidna nasilna sredstva, s katerimi so laški nacionalisti dosegli zaželjeni cilj. Radi bi samo na kratko razčlenili položaj slovenskih šol v nekaterih narodno ogroženih vaseh, kajti prav število slovenskih učencev je najotipljivejša slika narodnostnega stanja na naši obali.

Slovenska javnost najbrž ne ve, da grozi resna nevarnost, da bodo prihodnje leto zaprli slovensko šolo v Štivanu, in to po zaslugi nekaterih nezavednih staršev, ki svoje otroke pošiljajo v laško šolo. Le za las boljši je položaj v Devinu, kjer sicer take nevarnosti ni, a je število slovenskih učencev skoraj za polovico manjše od laškega. Zanimivo je, da je pred 10 leti bilo stanje prav obratno.

V sesljski šoli so bili naši učenci še pred nekaj leti daleč številnejši od laških, toda letos se je šola zaradi pomanjkanja otrok spremenila v enorazrednico. Marsikdo se bo najbrž začudil, kako je s stanjem v naši nekdanji izredno narodno zavedni ter ponosni Nabrežini. Zanimivo slika nam daje položaj v otroškem vrtcu, v katerega se je letos vpisalo 22 Slovencev in nič manj ko 45 Italijanov.

Iz zgoraj navedenega vidimo, da je število slovenskih učencev v naši občini v nekaj letih strahovito padlo, tako da so v najvažnejših vaseh v znatni manjšini. In to se je zgodilo v času, ko je vpis v naše šole bil popolnoma svoboden. Vsakdo si zato lahko predstavlja, kaj se bo dogajalo, če bo stopil v veljavo zloglasni vladni zakonski osnutek.

Komur je pri sreči usoda lastnega naroda ter kdor še kaj da na moralne zakone, med katere spada prav spoštovanje materinega jezika, je dolžan, da se z vsemi zakonitimi sredstvi postavi po robu tej prefinjeni nakani.

S. K.

ZGONIK

Na seji občinskega sveta, ki je bila preteklo nedeljo, so svetovalci po kratki razpravi soglasno odobrili proračun za leto 1957. V glavnih obrisih je letošnji proračun sličen lanskem, le da bo občina zaradi uvedbe zakona 703 imela 571 tisoč manj dohodkov pri užitninskem davku. Proračun izkazuje okrog 38 in pol milijona izdatkov ter približno 7 milijonov dohodkov. Od izrednih stroškov naj omenimo: 250 tisoč lir za razširitev javne razsvetljave, 2.300.000 za asfaltiranje naselij, 356 tisoč za ureditev občinskih cest ter 1 milijon 700.000 za nakup zemljišča nove zgoniške šole. Važni se nam zdita tudi po-

stavki, ki predvidevata strošek 775 tisoč za občinsko knjižnico ter izdatek 2.200.000 za opremo novega šolskega poslopja v Zgoniku. Primanjkljaj znaša nad 31 milijonov, ki naj bi ga po mnenju svetovalcev krila država. Zgoniška občina je, kakor znano, ena najbolj revnih našega ozemlja, saj nima niti nobene resnega industrijskega podjetja niti možnosti, da bi se v njej razvil tujski promet. Zato je nujno, da ji primanjkljaj krije država.

Na seji so soglasno sprejeli resolucijo, v kateri najostreje protestirajo proti vladnemu osnutku zakona za ureditev slovenskih šol v Italiji ter odločno zahtevajo, naj se to važno vprašanje reši v skladu z zahtevami slovenske manjšine, v skladu z ustavo ter po določilih Londonskega sporazuma.

Svetovalci opozicije so nato predložili resolucijo, v kateri ostro grajajo nastop sovjetskih oboroženih sil na Ogrskem, ki je povzročil toliko žrtev med ondodnim ljudstvom. Po kratki razpravi je komunistična večina resolucijo odbila. Njen postopek je bil sicer zelo enostaven in trenutno na zunaj tudi učinkovit, vendar smo globoko prepričani, da takšno ravnanje nikakor ne more prepričati, da bi vsak umsko zdrav človek, pa naj izpoveduje katerokoli politično ali svetovno-nazorsko prepričanje, globlje ne razmišljal o krvavih dogodkih na Madžarskem.

IZREDNO HUDA BURJA

V noči med nedeljo in ponedeljkom je na Tržaškem nenadoma zadržala izredno huda burja, katere sunki so v ponedeljkovih popoldanskih urah dosegli hitrost 144 km na uro. Istočasno je pritisknil mraz, tako da se je temperatura ves čas sukala okrog ničle. Mesto in dežela sta dobila pravcato zimsko lice in nekaj ur je tudi snežilo. V torek je burja hvala Bogu polagoma pojenjala in ljudje so se oddahnili.

Čeprav je burja trajala le dobrih 24 ur, je povzročila v mestu celo vrsto nezgod. Uslužbenci Rdečega križa so v ponedeljek odpeljali v bolnišnico kar 12 oseb, žrtev ostrega vetra. Tudi gasilci so imeli ves dan polne roke dela, ker so nastali požari v neštetih dimnikih. Sunek burje je na obrežju prekučil prikolico tovornjaka, na kateri je bilo 60 stotov bombaža, ter odnesel 84 kv. metrov strehe zavodu Usmiljenih sester v ul. Grassi. Zaradi izredno slabega vremena so prekinili vse delo v pristanišču.

SEJA POKRAJINSKEGA SVETA

Konec preteklega tedna se je ponovno sestel pokrajinski svet, ki je v glavnem razpravljalo o proračunu za tekoče leto. V začetku je svetovalec Šiškovič obvestil pokrajinski zbor o zloglasnem osnutku za ureditev slovenskih šol, ki ga je ministrski svet sprejel 28. decembra preteklega leta. G. Šiškovič je poudaril, da predstavlja vladni predlog grob napad na vse naše šolstvo ter resno ogroža obstoj slovenske manjšine. Zato je vprašal predsednika prof. Gregorettija, kaj namerava ukreniti, da bi omenjeni zakon ne stopil v veljavo. Predsednik je izjavil, da zakonskega osnutka ni še dobil v pregled in da bo zato odgovoril, brž ko ga preučil.

Proračun tržaške pokrajine izkazuje letos nekaj nad 1 milijardo lir prejemkov ter 1 milijardo in 900 milijonov izdatkov. Pri-

manjkljaj znaša torej skoraj 900 milijonov, ki naj bi ga krila država. Pokrajinska uprava bo letos izvršila mnogo gradbenih del v svetoivanski umobolnici ter v oddelku za jetične bolezni. Nad 64% stroškov pojde v socialne in dobrodne namene, 6,2% za šolstvo, 5,8% za javna dela, 3,5% za zdravstvo, 16,7% pa za uslužbenice in za ostale potrebe. Proračun je bil sprejet z večino glasov.

ARETACIJE ZARADI VOHUNSTVA

Pretekli teden je kvestura odvedla v tržaške zapore trinajst oseb, češ da so vohunile za neko tujo državo. Med obtoženci so tudi nadzornik civilne policije iz Trsta, pripadnik kvesture iz Gorice, član mestne straže iz Benetk, medtem ko so ostali povečini Goriciani.

Agencija Ansa je v ponedeljek sporočila, da naj bi na čelu vohunske mreže bil neki Jože Jurca, rojen v Postojni, a že dalj časa bivajoč v Trstu. Medtem ko to pišemo, se preiskava ni še zaključila in vse kaže, da so v to zadevo zapletene še mnoge druge osebe.

NEZNAN MRTVEC

V torek so v Trstu pokopali truplo neznanne osebe, ki jo je v sredo preteklega tedna na tržaškem kolodvoru povozil vlak. Do nedelje so bila policijska oblastva prepričana, da gre za človeka iz Pirana, ki je zginil z doma že decembra, ne da bi se od tedaj kdaj oglasil. Toda njegova žena je v nedeljo, ko si je ogledala truplo, izjavila, da mrtvec ni njen mož.

BRANIMO SLOVENSKO SOLO!

(Prejeli smo in objavljamo:)

Mladi slovenski katoliški izobraženci v Trstu, združeni v Slovenskem kulturnem klubu, se pridružujejo vsem Slovincem na Tržaškem in Goriškem v zahtevi po pravični in demokratični zakonski ureditvi slovenskega šolstva na Goriškem in Tržaškem. Ne moremo verjeti, da bi mogel iziti v demokratični Italiji zakon, ki bi delil državljane v privilegirane in zapostavljene.

Prepričani smo, da bo zmagovalo v katoliških državah Italije načelo katoliške univerzalnosti in demokratičnosti, ki vedno gradi mostove med narodi, nikoli pa jih ne podira. Samo v resnični demokraciji in v spoštovanju osnovnih človeških pravic bomo zgradili nov, boljši svet.

Takim naporom bi hoteli posvetiti tudi mladi slovenski izobraženci na Tržaškem svoje delo in svoje življenje.

Ne verjamemo pa več besedam, ampak samo dejanjem. Tudi slovenska šola je eden izmed preizkusnih kamnov dobre volje in vprašanja zvestobe najvišjim načelom Združenih narodov.

Ne ubijte mladini vere v jutrišnji dan!

Slovenski kulturni klub v Trstu

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

V soboto, 19. t. m., ob 20.30 v dvoranah na stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

I. GLEDALISKI PONEDELJEK

Na sporedu je pester prerez Slovenskega kulturnega snovanja v Trstu.

Globoko znizane cene.

V nedeljo, 20. t. m., ob 16.30 v dvoranah na stadionu »Prvi maj«, Vrdelska cesta 7

Robert Anderson

CAJ IN SIMPATIJA

Zadnjič! Globoko znizane cene! Člani prosvetnih društev imajo popust!

V nedeljo, 20. t. m., ob 15. uri v Sv. Križu in v torek, 22. t. m., ob 20.30 v kinodvorani v Škedenju

PRODUKCIJA GOJENCEV IGRALSKE IN BALETNE SOLE SNG S SODELOVANJEM GOJENCEV GLASBENE MATICE V TRSTU

V sredo, 23. t. m., ob 20.30 v Avditoriju v Trstu

premera

John Patrick

VROČA KRI

komedija v petih slikah

V vseh dvoranah zakurjeno!

Dopisi iz Goriške

SINDIKAT SLOVENSКИH ŠOLNIKOV

Preteklo soboto je bil v znani goriški restavraciji »Zvezdic«, kamor je svoj čas rad zahajal največji goriški pesnik Simon Gregorčič, ustanovni občni zbor Sindikata slovenskih šolnikov.

Zbor je vodil predsednik Pripravljalnega odbora dr. Rado Bednarik, ki je bil izvoljen tudi za predsednika izvršnega odbora prepotrebne novega sindikata. Izvršni odbor ima 6 članov. Poleg izvršnega odbora sta bila izvoljena tudi nadzorni odbor in razsodišče. Za predsednika prvega je bil izbran dr. Josip Bitežnik, v odboru pa sta še dr. Franc Močnik in dr. Iva Hrovatin. Za predsednika razsodišča je bil izvoljen dr. Milan Bekar, za člana pa dr. Andrej Makuc in učiteljica Ana Faigel vd. Chetti.

Novemu sindikatu želimo, da bi v teh težkih dneh za našo narodno manjšino imel mnogo uspeha pri trudu polni obrambi slovenskega šolstva.

POSLANEC MARANGONI ZA SLOVENSKO ŠOLSTVO

V sredo preteklega tedna se je mudil v Gorici videmski socialistični poslanec Marangoni, ki je pismeno zaprosil prosvetnega ministra Rossija, naj mu pojasni, zakaj se v pravkar objavljenem zakonskem osnutku za ureditev slovenskih šol ni upoštevala nujnost, da so tudi slovenske šole na Goriškem in ne le na Tržaškem samostojne. Namesto tega nameravajo za goriško pokrajino ustanoviti le vzporedne tečaje, »kar gotovo ne rešuje vprašanja, marveč le povzroča nasprotja in polemike, ki nikomur ne koristijo«.

Pred kratkim se je isti poslanec razgovarjal tudi s predstavnikoma goriških oblastev, zlasti s prefektom in šolskim skrbnikom, o vladnem osnutku za slovensko šolstvo na Goriškem. Na vprašanje nekega slovenskega dopisnika, kaj neki menijo goriški oblastniki o osnutku, je poslanec odgovoril, da se strinjajo z mislijo, naj se slovenskim šolam na Goriškem prizna dejanska in pravna samostojnost. Ker težko verjamemo, da so prefekt, šolski skrbnik in drugi oblastniki v Gorici nasprotnega mišljenja kot rimska vlada, se nam zdi bolj verjetno, da si ti gospodje vso stvar bolj po svoje tolmačijo.

Mi želimo poudariti le to, da je predloženi zakonski osnutek prava kulturna sramota že zaradi tega, ker hoče socialni demokrat Rossi slovensko narodno manjšino, ki tvori tudi po božji volji eno krvno in kulturno enoto, razdeliti na troje.

Prav bi bilo, da zavzame do tega prevažnega vprašanja jasno in javno stališče tudi goriški državni poslanec Baresi, katerega so volili tudi mnogi Slovenci.

Slovenci ne bomo prenehali s svojo borbo vse dotlej, dokler se nam ne prizna popolna in dejanska šolska samouprava ne samo na Tržaškem in Goriškem, marveč tudi v Beneški Sloveniji.

ŠTEVERJAN

V nedeljo je bila v občinskem domu prva seja novoizvoljenega občinskega sveta. Seje se je udeležilo tudi precej občanarjev.

Zborovanje je otvoril dosedanji števerjanski župan Hermengild Podberšič, ki je pozdravil vse svetovalce, posebno pa še novo-

izvoljene. Občinski tajnik Cresta je prebral imena vseh svetovalcev ter navedel tudi število glasov, ki so jih pri volitvah 16. decembra dobili.

Nato je bil z 11 glasovi ponovno izvoljen za župana g. Podberšič. Za odbornika sta bila izbrana Ciril Terpin in Alojzij Hlede, za njuna namestnika pa Orlando Pušnar in Ivan Koršič.

Občinski svet je še odobril trošarinski pravilnik, ki ga je potrdila tudi prefektura. Novi predpisi so stopili v veljavo 1. januarja.

Novi občinski upravi želimo mnogo uspeha in bogatega božjega blagoslova pri njeni težavni nalogi za dobrobit občine.

SOVODNJE

Na prvi seji je novoizvoljeni občinski svet preteklo soboto ponovno izvolil za sovođenjskega župana g. Češčuta Jožefa. Seje se je udeležilo dobrošno število občanarjev.

V upravni odbor sta bila izvoljena Janko Cotič in Salomon Tomsič, za namestnika pa gg. Andrej Pipan in Andrej Tomsič. Med slučajnostmi so občinski možje razpravljali tudi o resoluciji, ki je obravnavala zakonski osnutek o ureditvi slovenskega šolstva. Odbornik Cotič je predlagal, naj se skliče sestanek odbornikov vseh treh slovenskih občin, ki naj sestavijo skupno resolucijo, v kateri naj zahtevajo pravično in slovenske narodne manjšine dostojno uzakonitev slovenskih šol.

Enoten nastop slovenskih občin je nujno potreben in zamisel je treba čimprej izvršiti.

Pri Ustanovi za gradnjo ljudskih hiš so v četrtek oddali na dražbi zidavo dveh hiš s šestimi stanovanji; ena bo zgrajena v Sovodnjah, druga pa v Zagraju.

IZ DOBERDOBA

V nedeljo popoldne je novi občinski svet izvolil za župana g. Andreja Jarca. V upravni odbor sta bila izvoljena Viktor Vižintin iz Dola ter Josip Pahor iz Jamelj, za njuna namestnika pa Slavko Lakovič in Stanko Lavrenčič.

Novemu županu in upravnemu odboru želimo, da bi vodili doberdobsko občino vsaj tako, kakor sta jo dosedanji župan Ferletič Miro in njegov upravni odbor. Na tem mestu izrekamo vsi Doberdobci, Jamelji in Doljani g. Ferletiču iskreno zahvalo za vso njegovo požrtvovalno skrb in ves njegov trud, ki ju je imel z upravo naše občine.

DOLENJE

Tudi pri nas je bila pred kratkim prva seja novoizvoljenega občinskega sveta, na kateri so svetovalci ponovno izvolili za župana Alojzija Cancianija, ki je zmagal na listi Krščanske demokracije.

TRŽIČ

Preteklo soboto je bila prva seja novoizvoljenega občinskega sveta. Za župana so svetovalci izvolili senatorja Rizzattija. Za izvolitev je bilo potrebno dvakratno glasovanje, ker je g. Rizzatti pri prvem dobil isto število glasov kot njegov tekmeč. Pri drugem glasovanju pa je prejel 16 glasov, ker je zanj volil tudi en liberalec. V upravni odbor so bili izvoljeni trije demokristjani in en socialni demokrat.

V sredo preteklega tedna so v tržiški ladjedelnici splovili 375-tonski minolovec »Sandallo« in obenem izročili vojni mornarici isto-tonski minolovec »Mogano«, katerega so splovili že lani v mesecu maju.

ŠTANDREŽ

Zopet se je moral na goriški sodnji zagovarjati 34-letni domačin Edvard Budal, ki ga je goriška policija zaprla že 22. septembra.

Sodnim oblastvom je že znan, saj je bil že večkrat kaznovan zaradi manjših tatvin v mestu. Pri zadnji razpravi ga je bremenilo kar pet obtožb.

Časopisje je to poletje pisalo, da je neznanec 17. septembra ukradel v mestu majhen tovornik, na katerem je bilo 150 litrov vina v steklenicah. Tovornik so našli nekaj dni zatem v bližini Gorice, a tatu niso mogli odkriti. Vsa stvar se je pa pojasnila, ko je jugoslovanska obmejna policija italijanski obmejni straži izročila Budala, ker je prekoračil brez vsakega dokumenta mejo. Ko se je vrnil, je mladenič imel s seboj tudi lambreto, kar se je goriški policiji takoj zdelo sumljivo. Fant je končno priznal, da je ukradel tovornik ter vino prodal neki gostilničarki v Miljah. Z ukradenim tovornikom se je odpehljal tudi v Trbiž, kjer ga je shranil v neki gostilni, sam pa odšel brez dokumentov v Avstrijo na enodnevni sprehod. Že dvakratni nepotrební »sprehod« čez mejo dovolj jasno priča, da fant ni pri najboljšem duševnem zdravju. Tudi iz raznih dokumentov izhaja, da je bil v bolnicah za duševno bolne ter da je podvržen kleptomaniji. Svoje pregrehe je Budal priznal.

Sodniki so ga obsodili na eno leto in 11 mesecev ter 5 dni zavora, na 48 tisoč lir globe ter plačilo stroškov. Nesrečni mladenič vsekakor ne spada v zapor, pač pa v bolnišnico. Zato pričakujemo da bo sodnja tudi tako storila in poskrbela mladeniču prepotrebno zdravilišče.

Še hušša nesreča je zadela našega domačina gostilničarja Nanuta Alojzija, ki je bil, kakor je znano, med kandidati SDZ za občinski svet. Tržaška kvestura ga je namreč aretirala, ker je baje zapleten v neko vohunsko mrežo. Vsi štandrežci želimo očetu dveh otrok, da bi čimprej dokazal svojo nedolžnost ter se vrnil k ubogi in užaloščeni družini.

SMRT SLOVENSKEGA OTROKA

V soboto popoldne so v Gorici pokopali komaj 5 mesecev starega Alekseja Čermelja, ki je umrl za pljučnico. Njegovi znani in ugledni družini in vsem sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

GRADEŽ

V sredo preteklega tedna je neki gradeški ribič obvestil policijo, da leži na dnu morja, nedaleč od Gradeža, večji predmet, precej čudne in zagonetne narave. Policija je kaj

(Nadaljevanje na 6. strani)

Najtopleje priporočamo
MIRODILNICO — DROGERIJO

„DORO“

GORICA - CORSO ITALIA 32 - TEL. 26-83

Zaloga drog, barv, čopičev, parfumov, kemičnih proizvodov in sintetičnih leplj

Beneška Slovenija

IZ ČEDADA

Na sv. tri kralje obhajamo največji praznik našega mesta, in sicer zaradi svojevrstne službe božje, ki se ta dan tu opravlja. To opravilo, ki mu ni para v katoliškem svetu, se je v našem mestu ohranilo iz časov, ko so oglejski patriarhi bivali v Čedadu ter bili tudi posvetni vladarji Furlanije in Primorske. Posebnost božje službe je v tem, da poje dekan slavnega čedadskega kapitulja pontifikalno sv. mašo, kakor jo običajno poje škof, in da mu diakon streže z vojaško čelado na glavi in dolgo srebrno sabljo v desni roki. Čelada in sablja sta isti, ki ju je svoj čas rabil patriarh Markvard. V isti opremi poje diakon tudi evangelij na stari, lepi oglejski način; pred evangelijem ter po njem se pa obrne proti vernikom in zamahne s sabljo proti vzhodu in zahodu, kakor je svoj čas delal patriarh na praznik sv. treh kraljev.

Zato je cerkev na ta praznik natrpana vernikov, ki pridejo k nam iz Furlanije in Beneške Slovenije ter tudi iz sosednih dežel. Čedadci smo ponosni na to navado, ki nas spominja na našo slavno preteklost, ko je bil Čedad glavno mesto mogočnega in obsežnega patriarhata, pod katerega so spadale vse dežele od Drave do Adiže. Po zadnji vojni pa hočejo ljubitelji starodavnih običajev, da se ta maša obhaja z največjim sijajem in zato se je uradno udeležijo ne le mestni župan z mestno zastavo, marveč tudi vsa deželna oblastva in tudi predstavniki Gorice, Trsta, Benetk in Celovca. Tako se je zgodilo tudi letos. Lepo in milo vreme je zvalo v naše

mesto nenavadno število tujcev, zlasti Tržačanov in Goričanov. Gostilne in kavarne so bile polne izletnikov. Tudi iz Kobariškega kota jih je bilo mnogo.

V zadnjem času so tudi drugod v Furlaniji oživele stare navade. Tako se v lepem mestecu Tarčentu, kamor težijo terski Slovenci, na najslavnejši način obhaja praznik »kresa«. Tudi v tem mestecu je na praznik sv. treh kraljev največji »senjan«, ki se pa opravlja le v popoldanskih oziroma večernih urah. Ob določenem času se razvije slovesni spreved starodavnih narodnih noš, ki ga vodi župan. Pot gre na hribček nad mestom, kjer je v nekdanji slovenski vasi Coja (Hoja) na razvalinah starega gradu pripravljena velika grmada suhih drv. Kmetški starček prižge med navdušenim ploskanjem občinstva kres. Temu prvemu kresu se pridružijo še številni drugi kresovi po vsej okolici. Človeku se zdi, da se nahaja v začarani deželi. Medtem pa na raznih krajih po mestu vžigajo tudi umetne ognje. Pri uradnem kresu, ki ga Furlani imenujejo »pignarulo«, je glavna oseba kmetški starček, ki skrbno opazuje smer dima ter nato prerokuje o letini in pridelkih novega leta. S tem prerokovanjem je uradni obred končan in množica se zgrne v mesto, kjer jo čakajo razkošne večerje, plesi, razni uradni sprejemi. Praznik traja do drugega dne. Ni dvoma, da se je ta običaj ohranil iz časov, ko je bila še vsa okolica Tarčenta slovenska, ker drugod po Furlaniji in ostali Italiji niso poznali kresov.

Tudi v Tarčentu je ta dan toliko tujcev.

da težko dobiš prostora v gostilni in na trgu.

Praznik sv. treh kraljev obhajajo na posebno slovesen način tudi v mestecu Gemona (Humin). Pri slovesni sv. maši nese namreč mestni župan po evangeliju na oltar »ofer«, in sicer srebrni »toler«; zato imenujejo to mašo »la messa del tallero«. Ker dandanes ni več pri nas srebrnih tolarjev, si jih mestna uprava za to priliko preskrbi iz Abesinije, kjer so veljavi še vedno tolarji cesarice Marije Terezije. Ker drugod po Furlaniji ne poznajo božičnega »ofra«, je prav gotovo, da se je tudi ta starodavni običaj ohranil iz časov, ko je bila tudi huminska okolica še slovenska. Naš rod so sicer potujčili, a še vedno žive njegovi stari običaji.

IZ GRADEŽA

(Nadaljevanje s 5. strani)

kmalu ugotovila s pomočjo potopljaca, da je na dnu morja zarit v morsko blato avtomobil znamke »Giardinetta« s tablico UD 18999.

Ko so avtomobil dvignili iz morja, so zapazili v njem skoraj popolnoma razjedeno človeško truplo. Policisti so takoj ugotovili, da gre za 50-letnega trgovca Blasuttija iz Vidma, o katerem ni bilo pet mesecev nobene vesti.

Nesrečni trgovec je izgubil svoj duševni mir in pamet ob težki nesreči, ko je moral poslati svojo ljubljeno hčerko v umobolnico. Tega udarca ni moral plemeniti oče preboleli in zato je tudi vedno bolj zanemarjal svoje trgovske posle ter zašel v velike dolgove. Dne 23. avgusta je odšel po poslu v Gradež in je bržkone ob pretežki misli na svojo hčerko zdrknul po nesreči z avtomobilom v morskno blato, od koder mu ni bilo rešitve.

15

R. B.

Na glavni ladji se pa prične pravo in urno delo. Mrežasti sak je že ozek in plitev. V njem je luskinastih rib ena na drugi. Z veliko mrežato zajemalko začneta dva svaka zajemati ribe in jih metati na krov. Začudenost sva s tovarišem gledala to ribarsko umetnost. »Kakor mati, kadar lovi s penjenico emke iz krop«, je pripomnil. Veselo je bilo gledati te urne roke, kako pridno nakladajo ribe v nizke, prekljaste zabojčke. Ob jamboru tolčejo mladi fantiči kose ledu in ga usipljejo po ribah, ki se v zadnjih krikih še zvijajo. Napolnjene zabojčke skladajo v visok kup sredi krova.

Vse se samo giblje in molči. Vedno več rib mečejo iz mreže na krov. Drug drugemu smo na poti, voda teče v potokih s krova.

»Stran, fantje, hudič je v mreži«, vpije Živec, ki je spodaj pri mreži. »Kavlje v roke«, kriči ves zaripljen. Vsi stečemo na rob krova, da se ladja resno nagne. Zabojčki drse s kupov.

»Mirno; ena, dve, tri«, poveljuje Cesar. Dolgi drogi, z železnimi kavljii na koncu se naperijo proti mreži, kjer se otepa velika hobotnica in trže mrežo. Komaj jo s kavljii zgrabijo in porinejo preko mreže. Gorje, če jo kdo zgrabi in se potem podrigne po koži. Kot da bi ga ošvignil snop kopriv! Še huje, če bi se pomenčal po očeh. Jedka kislina,

ki jo polip izločuje, bi lahko oslepila vid.

Nevarnost je mimo. »Ho, hoop!« zopet ukazuje poglavar. Vsa mreža je z daj na krovu. Zadnje kupe rib še prebirajo. Manjše kar pomečejo v morje. Mrežo skladajo spet v svitek.

Lov je bil obilen. Po večini so sardoni. Vmes pa tudi okusne orade in druge poslastice, ki so si jih boljše tržaške restavracije že vnaprej zaarale. Kapitan je kar vesel in ocenjuje z večjim pogledom nalovljeni plen.

Ribiči si otirajo pot in ožemajo premočno obleko. Ščifa in lampara se spet svetita nekje tam daleč na morju in kličeta ribe. Mreže navadno vržejo dvakrat v noči.

»Do štirih lahko počivam«, odloči starešina. Vendar ni nikomur do spanja. Ogledujemo plen. Ta godrnja, drugi svak rentiči, da ni bil tovariš zadosti hiter in ročen in da je polovica rib ušla iz saka, še preden je bil dobro zadrgnjen. Vname se prepir o pravilnem ribjem lovu. Makola ima glavno besedo.

»Najprej je treba izbrati pravo noč«, razklada na najino vprašanje. »Nocoj kaže dobro. Drugič mora oni brontolon dobro z lučjo znati, da ribe oslepi in privabi, potem pa, prijatelji, je treba urnih rok in malo besedi, da boš ti ribe spravil na kup in ne one tebe. Zdaj si pa malo odpočijmo«, zaključii

Makola in mi pomežikne: »Je še kaj žganega pri hiši?« Od nekod priroma čutara. Spanje je medtem že zbežalo.

Se enkrat je to noč na barki vse oživel. ob štirih so zopet vrgli mreže. Tokrat pa ni bilo več toliko sreče kot prvič. Vsa svaška družba je bila že upehana od nategovanja vrvi in mrež ter od bedenja in mraza. Jutranji zor že zasine preko morja. V sivih obrisih se dviga obal pod kraškimi brežinami. Ščifa in lampara se zopet navežeta na bragoc. S krova je skoro vse zginilo v kajuto. Samo Tonko in še nekdo spravljata zadnje ribe v zabojčke. Kazara kinka pri krmilu, drog je stisnil med kolena in kar v polspanju uravnava smer. lelo motor pokota sam brez strojnika.

Kriški mežnar že zvoni prvo v dan, ko se morje sivkasto zeleno peni v prvi jutranji sapi. Okoli šestih smo spet pod Križem.

(Konec prihodnjic)

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Grom, Spacal, Klodič

Ta teden bi lahko imenovali »teden slovenskih umetnikov«, ker so istočasno-odprte v tržaških razstavnih galerijah kar tri razstave slovenskih slikarjev. To se v Trstu že dolgo ni zgodilo. Zanimivo je tudi dejstvo, da so vsi trije umetniki hkrati pripravljali svoje razstave, ne da bi vedeli drug za drugega. Za nas tržaške Slovence je to seveda razveseljiv dogodek.

LOJZE SPACAL V »OBCINSKI GALERIJI«

V občinski razstavnih galeriji je odprl v soboto zvečer svojo razstavo Lojze Spacal. Ze prvi večer je privabila številno občinstvo, zlasti še slovensko.

Razstavil je 33 del, od tega 8 oljnatih slik, 6 graviranih in slikanih lesenih plošč, ostalo so grafike v barvah. Ze prvi vtis, ki ga ima obiskovalec na razstavi, je ta, da je Spacal lirik med slikarji. V njegovih slikah je malo predmetnega, malo pripovednega, toda veliko poezije. Nekatere so kot romane v barvah ali kot tople, čustvene lirčne impresije. Tak občutek ima človek zlasti pred grafikami »Jutro v Istri«, »Večerne melodije« in »Nocturno v Savudriji«, pa tudi pred večino drugih njegovih del, ne glede na tehniko, v kateri so izdelane, dasi bi da v tem pogledu prednost grafikam. Posebno lepo ubi: a ne so Spacalove barve. Zanimivi in umetniško zelo uspehi so zlasti grafični listi, na katerih je upodobil raskavost zidovja iz kraškega kamna z novo, nadvse uspešno in estetsko učinkovito tehniko odtiskovanja, ki mu omogoča, da poda vso plastičnost si-vega zidovja kraških hiš in hlevov.

Na svojih oljnatih slikah ni tako razkošen v barvah, zato delajo vtis nekake posebne resnobe in umerjenosti, dasi so tudi te njegove podobe polne poezije. Vendar imam vtis, da Spacal ni vedno čisto spontan in da daje v svoji umetnosti malo preveč koncesij abstraktivizmu. Mojstrovine posebne vrste so gravirane in nato slikane lesene plošče, le da je šel Spacal tam najdalje v abstraktnost in da morda predstavljajo tudi že bolj nekako igračkanje v virtuoznosti kot pa izraz notranje ustvarjalne nujnosti. Gotovo pa je, da ga stanejo največ dela in da so te stvari tudi najzahtevnejše med vsemi razstavljenimi deli.

Motive si je Spacal izbral na Krasu, na piranskih solinah, v Istri, v velemestu in v Makedoniji.

Spacalova razstava je pomemben dogodek v slovenskem kulturnem življenju v Trstu, ki je to sezono še nekam posebno revno. Umetniki kot Spacal blažjo pa tudi v splošnem še vedno vse preveč provincialni značaj slovenske umetnosti.

Naj omenim, da bo prenesel Spacal razstavo v Pariz, nato pa v Nemčijo in Skandinavijo.

BOGDAN GROM V »GALERIJI ROSSONI«

Ze dan prej je odprl svojo razstavo v galeriji Rossoni slikar Bogdan Grom, ki se je šele pred kratkim vrnil iz Nemčije, kjer se je izpopolnil v slikanju na steklo, kot je potrebno za cerkvena okna. Razstavil je nad trideset slik v tehniki »batic«, ki je veliki večini tistih, ki se zanimajo za delo in razstave naših umetnikov, že dobro znana in jo Grom zdaj že tudi mojstrsko obvladuje. Razstavil pa je tudi šest risb.

Tudi on je predvsem slikar našega Krasa, zlasti obmorskega. Svoje motive si izbira največ na Proseku, kjer je doma, ter ob ostali tržaški obali do Devina. Medtem ko smo videli na njegovi lanskii razstavi skoro samo kraške motive, pa je razstavil na sedanji tudi nekaj morskih motivov in razpoloženskih slik, n. pr. zelo lepo podobo tržaškega pristanišča za jadrnice in ribiške čolne ter »Hraste«. Zlasti ta zadnji motiv je v Gromovem slikarstvu nekaj novega, ker vnaša vanj lirčno noto, medtem ko ga je doslej privlačevala le arhitektonska in barvna značilnost tržaškega Krasa, ali bolje rečeno, kraških vasi, ni ga pa posebno zanimala narava kot taka. Ta razstava dokazuje, da se Grom razvija v svoji umetnosti tudi, kar se tiče mnogovrstnosti motivov. Tehnično so vse slike izdelane zelo skrbno. Vedno spet prijetno preseneča njegov čut za barve, ki so prijetne in vedre.

Grom se ne lovi za kakimi izmi, ampak si je ustvaril že svoj čisto osebni slog z impresionističnimi in realističnimi značilnostmi, ki jih je znal spoprijeti in prekasiti v eno. Slog in tehnika zanj nista več problem, kar dokazuje skoro z igrivo »Kmečko svatbo« po Brueghelu ali pa z upodobitvijo rimskega vodnjaka »Trevi«.

Vendar bi Grom dobro storil, če bi se začel še bolj paziti pred skušnjo, da bi zapadel v prikazovanje kraške vaške folklore, ker bi s tem po nepotrebnem postavil preozke meje svoji umetnosti.

V galeriji »Trieste« v Drevoredu XX. septembra pa razstavlja te dni svoje pomorske motive dr. Pavel pl. Klodič. Zaradi pomanjkanja prostora bomo prinesli poročilo o njegovi razstavi prihodnjič.

M. P.

TRŽAŠKA KNJIGARNA v ulci Sv. Frančiška je ob izidu nove knjige

»VINOGRAD RIMSKE CESARICE«

povabila pisatelja prof. Alojza Rebulo, da bi ljubiteljem lepe knjige podpisoval svoje novo delo. Pisatelj je povabilo sprejel za **SOBOTO, 19. JAN. 1957 od 18. do 19. ure.**

Tržaška knjigarna nadaljuje s tem kulturno posebnost, ki jo je začela lansko leto.

RIKO DEBENJAK

BELI KRIZ NAD POR. TOROZEM

»Gledališki ponedeljek« SNG

Umetniško vodstvo SNG v Trstu nam je poslalo v objavo daljše poročilo o svoji najnovejši pobudi. Zaradi pomanjkanja prostora povzemamo iz sporočila le glavne misli.

Da bi si pridobila čim širši krog prijateljev, bo naša gledališka ustanova prirejela pred vsako krstno predstavo kulturni večer — »Gledališki ponedeljek«. Člani SNG bodo občinstvu prikazali odlomek najnovejšega dela, gledalci pa bodo obenem seznanjeni z ostalo kulturno dejavnostjo v Trstu. SNG bo posvečalo tudi posebno pozornost kritiki občinstva o svojem delovanju. Na sporedu prvega »Gledališkega ponedeljka«, ki bo v soboto, 19. t. m., v dvorani na Stadionu, so: 1. Odlomek iz komedije Johna Patricka »Vroča kri«; 2. Literarna žetev 1957 (odlomki iz knjig A. Rečule in B. Paherja); 3. Miniaturni koncert (Debussy: 6 preludijev za klavir - D. Bratuževa).

Na vprašanja bosta javno odgovarjali: Nada Gabrijelčičeva o komediji »Vroča kri«, Damjana Bratuževa pa o potrebi in načinu glasbene vzgoje za mladino. Boris Pahor bo govoril o tržaških literarnih problemih, o tržaškem bralec in kupcu pa bo spregovoril predstavnik Tržaške knjigarne. Iz najnovejših del tržaških pisateljev bosta brala člana SNG Stane Raztresen in Jože Babič. Stefka Drolčeva pa bo prebrala dve pesni iz najnovejše zbirke Cenet Vipotnika.

Na hrbtni strani sporeda bodo natisnjena vprašanja, da bodo obiskovalci lahko napisali svoje pripombe o prvem »Gledališkem ponedeljku« in o krstni predstavi »Vroča kri«. Te »gledališke dopisnice« bodo prečitane na »Gledališkem ponedeljku«.

Prireditelji bi želeli, da bi bili večeri vstopnine prosti, toda zaradi neizogibnih stroškov so postavili minimalno vstopnino 200 lir. V prodaji bo pa le polovica sedežev, ostali pa bodo brezplačno razdeljeni po šolah in prosvetnih društvih.

Kdor kupi vstopnico v predprodaji, dobi poleg kupljene brezplačno še po eno vstopnico, ki jo lahko odda sorodniku ali znancu.

Umrla je pesnica Gabriela Mistral

Čilska pesnica Gabriela Mistral, ki je pred nekaj dnevi umrla v neki bolnišnici blizu New Yorka, se je imenovala s pravim imenom Lucia Godoy y Alcayaga. Bila je četrta ženska, ki je prejela Nobelovo nagrado za književnost. Dobila jo je leta 1954. Po poklicu je bila učiteljica in njena mladost ni bila lahka. Tudi njen oče je bil učitelj ter je pisal pesmi, ki so vzbudile v hčerki ljubezen do poezije. Učiti je začela, ko je imela komaj 15 let. V učiteljskem poklicu si je pridobila velikih zaslug in pomagala med drugim pri preureditvi šolstva v Mehiki, opravila pa je na pedagoškem področju tudi razna naročila za Organizacijo združenih narodov.

Odločilnega pomena za njeno poezijo in tudi za njeno usodo je bila tragična ljubezenska zgodba, ki jo je doživela kot dvajsetletna učiteljica v svojem domačem kraju.

O njeni poeziji, ki je prevedena v mnoge jezike, pravijo literarni kritiki, da po besednem zakladu sicer ni preveč izbrana, a čustveno globoka in da so njene pesmi »klici duše duše«. Učila se je pri starih francoskih in italijanskih klasikih, pri ruskih pesnikih in pri Tagoreju. Eden glavnih motivov njene poezije je hrepenenje po otroku in zato jo označujejo nekateri za poezijo »materinskega čustvovanja«. V slovenščino njene pesmi še niso bile prevedene.

Še druga slov. revija v Trstu

Kot smo zvedeli, bo začela izhajati prihodnji mesec v Trstu še druga slovenska revija z naslovom »Vera in dom«. Dejansko se bo le dosedanji kulturni mesečnik »Vera in dom« izpremenil v revijo, ki bo sicer še vedno namenjena tudi ljudstvu in bo v tem smislu urejevana, a bo na taki višini, da bo ustrezala tudi kulturnim potrebam izobražencev. Okrog sebe bo zbirala katoliške književnike na Tržaškem, urejala pa naj bi jo prof. Jože Peterlin in znani dramski pisatelj Mihael Jeras. V uredniškem odboru pa bo morda še kdo.

Revija bo izhajala mesečno in prva, dvojna številka izide najbrž že prihodnji mesec. Tako bosta izhajali v Trstu v kratkem kar dve slovenski reviji, medtem ko smo bili tržaški Slovenci skoro tri leta sploh brez takega glasila. Tudi pri tej novi reviji bodo sodelovali v glavnem mladi književniki, ki so nam zadnja leta zrastle na Tržaškem in se izobrazili ob pisanju v »Literarnih vajah«. To je najlepši dokaz, kako koristno nalogo je vsa ta leta opravljala ta skromna, a trdoživa dijaška revijica, ki jo je poklical v življenje prof. Rudolf Fajs. M. Š.

GOSPODARSTVO

TUDI ŽIVALI IMAJO ČUSTVA

Še kot majhen otrok sem poznal dva brata. Imela sta že takrat beli bradi, a sta ostala fanta do smrti, ki ju je pobrala, ko sta prekoračila 80 let. Imela sta lepo posestvo in delala od zore do mraka, po smrti pa sta premoženje zapustila neki ubožni družini, ki ni bila z njima v sorodu, a je imela kopicco otrok. Pri hiši sta brata imela par volov in par krav, redila sta dva prašiča, jato kokoši in mačko. Najbrž je bilo pri hiši še kaj drugih živalic, saj takrat nismo poznali DDT. Vse živali, ki sem jih v nekaj desetletjih videl pri njih, so bile lepo rejene. Vse so bile zelo krotke, rekel bi, da so bile lepo »vzgojene«. Brata sta se z njimi menila in vse je kazalo, da so ju živali razumele, zakaj vse so ubogale na prvo besedo. Palice nista nikdar rabila, pač pa samo prijazne besede. Živali sta božala, gladila in čehljala. Te pa so jima trud poplačale s tem, da so se lepo redile in delale to, za kar so bile določene.

Živali je potrebno razumeti in ljubiti, da nam bodo v veselje in dobiček. Profesor William Petersen, profesor za živinorejo na vseučilišču v Minnesoti (ZDA), se je o kravah tako izjavil: »Če govoriš z njimi z občutkom, če ravnaš z njimi z ljubeznijo, nežnostjo in potrpežljivostjo, se njih molznost nepričakovano dvigne. Poznal sem kravo pasme Jersey, ki je dajala 60% več mleka, potem ko so zamenjali surovega hlevarja s krotkejšim. Teden po zamenjavi so vse krave dajale povprečno po 5 litrov mleka več kot prej«.

Odkrili so tudi, da krave ljubijo glasbo. Bilo je že pred desetletji, ko je na Švedskem neki kmet prinesel v hlev gramofon, da bi si krajšal čas. Kmalu je opazil, da so bile živali med igranjem izredno mirne. Po nekaj tednih je mož opazil, da so krave dajale več mleka in da so se bolj redile. O tem se je kmalu razvedelo in v marsikaterem hlevu so začeli vrteti gramofonske plošče. Danes imajo muziko v mnogih hlevih in tako jo poslušajo dvakrat dnevno tudi krave grofa Marzotta v Villanovi pri Portogruaru. Teh Marzottovih krav pa je nad 1.000 in njih mleko dela v Trstu konkurenco okoliškemu in kraškemu. Kdor je uvedel glasbo v hlev, trdi, da se to izplača: živali postanejo bolj mirne, bolj krotke in bolj — donosne.

KRAVE SO TUDI PONOSNE

Če je v hlevu več krav, je gotovo med njimi ena, kateri vse ostale kažejo določeno spoštovanje. Ta bo vodila čredo na pašo in domov ter bo prva stopila v hlev. Ta krava se zaveda, da v hlevu zavzema »višje mesto«. Če bi kak prišlek hotel ogroziti njen položaj, bi se stara »kraljica« zanj borila.

Živali so tudi občutljive, in sicer ne samo za udarce in grde besede. Dobro vedo, kdo jih ima rad, in tudi nagonsko čutijo, kdo je dober in kdo hudoben. Donosnost krav se bo n. pr. dvignila, če jih bo oskrboval dober človek, in padala, če se bo vrtel okoli njih hudobnež. Krave se ustrašijo in začnejo zadrževati mleko, če vidijo, da med molžo pride v hlev tuj pes ali mačka, ki ju ne pozna. Krav se polasti neke vrste nezadovoljnost; če ta traja, se pridržano mleko izgubi v krvni obtok in v kratkem postane krava suha. Za-

to živali ne smemo razburjati. Razburjene krave ne bomo mogli z ničimer prisiliti, da bi nam dala mleka.

Če hočeš, da ti bodo živali v korist in v veselje, bodi njihov prijatelj.

ZIMA JE

in to upoštevaj pri napajanju in krmljenju živine. Ali bi bil ti zadovoljen, če bi prišel premražen domov in bi dobil na mizo mrzlo hrano in pijačo? Ti pa vsaj lahko govoriš in godrnjaš, žival tega ne zmore.

Tudi gospodarsko je škodljivo napajati živino z mrzlo vodo in ji dajati mrzlo krmo. Vse, kar použi, mora žival segreti v telesu in za to je potrebna toplota, katero more žival dobiti samo iz krme. Če pa mora potrošiti del krme za segrevanje, se ta del krme ne more spremeniti v meso ali mleko.

Če hočeš, da bodo živali tudi v zimi zadovoljne, dajaj jim mlačne (ne vrele!) napoje, prašičem mlačno oblogo itd. Le tako boš tudi ohranil živali zdrave.

SEDAJ POGNOJI PŠENICI POD LIST!

Če tega še nisi storil, napravi takoj! Mlada rastlina živi prve dni samo iz zaloge, ki jo nudi zrno. Med tem časom nastanejo koreninice, ki naj iz zemlje dovajajo potrebno prehrano. Ta pa mora biti lahko dosegljiva. Gnojila, ki smo jih dali v zemljo ob setvi, navadno te hrane še ne morejo nuditi in zato

je potrebno gnojiti navrhno, to je pod list, z lahko raztopljivimi gnojili, kot so solitri: apneni soliter (nitrato di calcio), čilski soliter (nitrato di soda) in amonijev soliter (nitrato ammonico). Najbolje bi bilo, da bi že sredi decembra raztrosili po 1/4 do 1/2 kg enega navedenih solitrov na površino 100 m². V tem času bi bile mlade rastlinice že okrepjene. Če pa tega nismo naredili takrat, storimo to čimprej, čeprav je zemlja zmrznjena: brž ko se bo nekoliko odtajala, bo gnojilo na razpolago koreninam in rastlinice se bodo znatno okrepile ter z lahkoto kljubovale neugodnemu letnemu času.

POZOR NA SEMENSKI KROMPIR!

Če boš sadil doma pridelano seme, odberi potrebne gomolje in jih zloži na police v tanki plasti, da bodo dali kratke, a krepke poganjke. Lahko jih zložiš tudi v košare ali zabojčke. Semenskega krompirja ne smeš vedati hraniti ne na pretoplem prostoru, a tudi ne tako mrzlem, da bi gomolji zmrznili. Toplota naj bo nad ničlo, a toplomer naj kaže več kot 12 stopinj C.

Če pa misliš saditi tuje, kupljeno seme, si ga zagotovi že sedaj.

Kmetovalce bi radi na nekaj opozorili: Odkar je meja tako blizu, gospodinjje in sploh vsi ljudje v Trstu, Gorici, Tržiču in drugod tarnajo, da ni več na trgu okusnega krompirja. Kje je slastni »kamnik« ali »oneida«? Kmetje si morajo nabaviti prvovrstno seme že zaradi tega, ker so za okusni krompir gospodinje pripravljene plačati tudi mnogo višjo ceno!

Sportni pregled

KAJ BO S PUSKASOM IN OSTALIMI?

V mednarodnem športnem svetu so Madžari zadnje čase povzročili precej hrupa. Vsi časopisi obširno poročajo o dogodivščinah ogrskih nogometašev, ki so že dalj časa ločeni tako od domovine kot od svojcev. Kakor je znano, sta med krvavimi dogodki v domovini nogometni enajstorici Honved in MTK odšli na daljše gostovanje v tujino. Odigrali sta več tekem po Evropi in tudi v severni Afriki. Ekipi sta izvojevali visoke zmage, čeprav so ti kruhoborski pogosti nastopi zahtevali od igralcev veliko napora in znoja. Madžarska nogometna zveza je svoj čas dovolila Honvedu, da je igral povratno tekmo z Athleticom iz Bilbao v Bruslju. Privolila je tudi, da je ekipa svoje krč no potovanje podaljšala do 20. decembra, nakar bi se pa morala takoj vrniti v domovino. Toda več nogometašev je že prej izjavilo, da se ne misli vrniti v domovino. Najodločnejši so bil seveda Puskas, Csibor, Kocsis in Grocsis, katerih družine so bile že v Avstriji. Petični in znani klubi so tedaj začeli snubiti odlične igralce. Širile so se vesti, da je Csibor podpisal pogodbo z Romo proti plačilu 70 milijonov lir. Sander je prosil Nogometno zvezo, naj mu dovoli igrati v dunajskem Rapidu. Puskas, katerega smatrajo za najboljšega nogometarja na svetu, je baje izrazil željo, da bi rad igral za kako angleško moštvo. Tudi drugi, neznani igralci so sklenili dobičkonosne pogodbe z različnimi moštvi, čeprav je njihovo ravnanje v navzkrižju z določili Mednarodne nogometne zveze. Na novo sestavljena Madžarska nogometna zveza je vse prošnje odbila in pozvala igralce, naj se nemudoma vrnejo domov. Poudarila je, da ne bo nikdar in nikomur dovolila, da bi igral v tujini. Honved je naposled igral še s španskim moštvom in ker je zaigral neodločen (3:3), je izgubil pravico do nadaljnje tekmovalja. Tekmi je prisostvoval tudi namestnik madžarskega ministra za šport in bivši tehnični vodja ogrske no-

gometne reprezentance Sebes, ki je skušal prepričati igralce, naj se vrnejo v domovino. Toda njegovi poskusi so se v glavnem izjalovili.

VSI PROTI HONVEDU

Igralcem so potna dovoljenja potekla 20. decembra, vendar je komisar Honveda Oesterreicher zah-

Honved na prijateljski tekmi s Partizanom

teval, naj oblastva dovoli klubu bivanje v inozemstvu do konca marca. Zveza je zahtevalo odločno zavrgla in vztrajala, naj se begunci nemudoma vrnejo. S tem je prepovedala tudi turnejo po Južni Ameriki. Ukrep je utemeljila, češ da se Honved trenutno ne nahaja v taki moči, da bi lahko dostojno zastopal slavo madžarskega nogometa v svetu. Ob enem je zaprosila Mednarodno nogometno zvezo v Zürichu, naj prepove vsak nastop Honvedu v tujini, kar se je tudi dejansko izvršilo. Zaman je brazilska zveza skušala zaščititi koristi svojih klubov in predvsem Flamengo, ki je za srečanje z Madžari potrošil ogromne vsote denarja. Honved bi namreč moral imeti vrsto srečanj v Braziliji, Argentini, Urugvaju, Mehiki in verjetno tudi v ZDA. Ker pa je bila pogodba, ki jo je z Madžari sklenil Flamengo, neuradna, je Mednarodna zveza sporočila, da se na njo ne more ozirati. Izjavila je tudi, da ne obstoji noben člen pravilnika, ki bi mogel olajšati položaj madžarskih nogometašev v begunstvu. Tako odločbo bi smel izdati le občni zbor Mednarodne zveze,

(Nadaljevanje na 10. strani)

22

Za
naše

n a i m l a i š e

T r i j e

h r i b o l a z c i

Dolga je bila pot...

8

Tudi Davo se je kmalu dvignil. Ni zavil še v svojo kabino, ampak na krov uživati še malo večerni zrak. Stal je na krmu in gledal v temnozeleno vodo, od katere so se odbijale zlate luči iz ladijskih oken. Nebo je bilo brez oblakov; ozek lunin srp se je svetlil med množico zvezd. Davo si je prižgal cigareto in mirno vlek prve dime. Tako je bil zamišljen, da ni opazil sloke ženske postave, ki je pristopila k ograji. Šele čez hip je dvignil glavo in je ugledal Majo Castillo. Bil je tako presenečen, da ni našel besede. Zazdelo se mu je, da igra na ustnih lepe ženske zaničljiv smehljaj.

»Rada imam te noči na morju«, se je oglasila Maja s temnim, mehkim glasom. »Laže človek odpodi nevšečne misli. Ali se ne go-di tudi Vam takó, gospod doktor?«

»Da, prav takó«, je odgovoril Davo.

»Kmalu homo spet v Evropi«, je Maja nadaljevala. »Ali se tudi Vi veselite povratka?«

»Ne vem«, je odvrnil Davo. »Zapustil sem Evropo, da bi na nekaj pozabil.«

»Tudi jaz sem dolgo let preživela tam«, je govorila kot sama zase. »Po dolgih letih se zopet vračam.«

»Boste več časa ostali?« je vprašal Davo, da se ne bi pretrgala nit razgovora.

»Še ne vem. Od marsičesa je odvisno. Poznate morda slučajno profesorja Gravino?«

Davo se je iznenaden prestopil. »Prav dobro ga poznam, saj sem dolgo let služboval pod njegovim vodstvom.«

»Ah, kako zanimivo«, je vzkliknila Maja. »Gotovo mi znate kaj o njem povedati. Je-li spet poročen?«

»Spet? Ali je že bil kdaj?«

»Ne veste tega?« Majin glas je zopet zaničljivo zvenel.

»Ne, ker se za zasebno profesorjevo življenje nisem nikoli zanimal. Tudi razumela se nisva dobro, če hočem biti odkrit. Menim, da je bil prav vesel, ko sem odšel proč.«

Maja ni več poslušala, kaj je Davo pravil. Njene oči so zabile brez izrazen bleisk. Nenadoma se je obrnila, zagodrnjala nekaj v pozdrav in je izginila v temi.

Ko je Irma stopila v ordinacijsko sobo, je začelo Andri srce močnejše biti.

TEDENSKI KOLEDARČEK

20. januarja, nedelja: Fabijan
 21. januarja, ponedeljek: Neža
 22. januarja, torek: Vincencij, Vinko
 23. januarja, sredo: Zar. D. M., Rajmund
 24. januarja, četrtek: Timodej
 25. januarja, petek: Spr. sv. Pavla
 26. januarja, sobota: Polikarp

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 16. januarja 1.57 si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	635—638 lir
avstrijski šiling	23,50—24,50 lir
100 dinarjev	83—88 lir
100 francoskih frankov	152—156 lir
funt šterling	1620—1680 lir
nemško marko	146,50—148,50 lir
pesos	16—18 lir
švicarski frank	147,50—148,50 lir
zlato	720—723 lir
napoleon	5250—5350 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 20. januarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Slovenski zbori; 20.30 Verdi: »Ples v maskah«, opera v 3 dejanjih.

Ponedeljek, 21. januarja, ob: 18.00 Čajkovski: Se renada v C-Duru; 18.30 Z začarane police; 19.15 Ra dijska univerza; 20.30 Dalmatinske pesmi; 22.00 Slo venske balade.

Torek, 22. januarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.40 Saksfonist Srečko Dražil; 19.15 Zdravniški ve dež; 20.30 Slovenski oktet; 21.00 Johann Nestory: »Talisman«, igra v 6 slikah - igrajo člani Radijske ga odra.

Sreda, 23. januarja, ob: 12.55 Hrvatske pesmi; 18.30 Pisani balončki; 21.00 Obletnica tedna; 21.15 Skladbe Čajkovskega; 23.00 Romance.

Četrtek, 24. januarja, ob: 18.30 Poje sopranistka Anita Meze; 19.15 Sola in dom; 20.30 Zbor s Prose ka-Kontovela; 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Mo zart: Exultate, jubilate.

Petek, 25. januarja, ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 26. januarja, ob: 16.00 Utrinki iz tehnike in znanosti; 18.30 Glasba za naše malčke; 19.15 Se stanek s poslušalkami; 20.30 Arnič: Pesem planin; 21.00 Teden v Italiji; 22.00 Ritmične popevke.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 331: Kako mora biti sestavljena oporoka, da bo veljavna?

Odgovor: Da bo oporoka veljavna, mora biti sestavljena pred notarjem ali pred 4 pričami, ki jo mo rajo podpisati, ali pa mora biti lastnoročno spisa na. Ker ne vemo ne ure ne dneva, bi bilo najbolje, da bi vsakdo imel spisano oporoko. Kdor zna le količkej pisati, lahko spiše oporoko sam in jo drž doma shranjeno. Bistveno je, da je oporoka podpi sana in da sta navedena kraj ter dan, kdaj in kje je bila sestavljena. V tem primeru niso potrebne nobene prič. N. pr.: Janez Potrebujež iz Koludrovice vzame polo papirja in lastnoročno napiše:

»Moja oporoka ali poslednja volja.«

Podpisani Potrebujež Janez iz Koludrovice izražam pri polni zavesti svojo poslednjo voljo, da se po moji smrti moje premoženje razdeli ta kolo:

a) Za glavnega dediča imenujem sina Jane za, ki naj dobi ...

b) Sin Miha naj dobi ...

c) Hči Micka ali Marija naj dobi ...

Sestavljeno v Koludrovici dne 15. jan. 1957. Opomba: Sin Janez naj plača po 2 sv. maši za mojo in materino dušo.

Lastnoročno spisal in podpisal

Potrebujež Janez
Koludrovica

Kot rečeno, ni potrebno, da je pri taki oporoki prisotna kaka priča. Lastnoročno pa mora biti spisa na cela oporoka od prve do zadnje črke. Neve ljavna bi bila n. pr. oporoka, katero bi nekdo drugi spisal in zapustnik samo podpisal.

Vprašanje št. 332: Ako gre za dva dediča, kolo mora najmanj dobiti prvi, koliko največ drugi?

Odgovor: Kdor dela oporoko, lahko svobodno razpolaga le s polovico svojega premoženja. To la hko zapusti tudi kakemu tujemu človeku. Ostala po lovica pa mora služiti za nujne deleže. Če sta torej dva dediča, mora dobiti vsak najmanj 1/4, eden pa največ 3/4 premoženja.

Vprašanje št. 333: Koliko stopinj alkohola mora imeti pristen dober tropinovec — žganje? Kako bi mogel zvedeti za višino alkohola, ako nimam me rila?

Odgovor: Tropinovec je lahko pristen, čeprav bi imel samo 5% alkohola; tako žganje pa ni dobro. Okusno je žganje, če ima nad 30% alkohola. Na vadno pa želimo, da bi tropinovec imel med 45 in 55 stopinj. Če vsebuje več alkohola, ni več pripo ročljiv, ker je škodljiv zdravju. Premočnega seveda lahko ublažimo s tem, da primešamo šibkejšega; navadna voda slabi okus. Kdor je izvežban v poku ševanju tropinovca, bo že s samo pokušnjo ugotovil alkoholno moč. Čim bolj žganje žge v jezik, tem močnejše je. Alkoholno stopinjo pa lahko določite samo z merilom — alkoholometrom. Primeren al koholometer se dobi danes že za 350 lir.

ŠPORTNI PREGLED

(Nadaljevanje z 8. strani)

ki pa bo šele leta 1958. Po doslej veljavnih predpi sih mora imeti vsak nogometaš, ki hoče igrati v tujini, dovoljenje svoje federacije. Členi pravilnika jasno povedo, da mora vsak igralec, ki zapusti pro ti volji narodne zveze kak klub, najprej leto dni mirovati in šele nato si pridobi pravico igrati v ne kem drugem moštvu. Po pravilih Mednarodne zve ze je zato Madžarom sedaj za leto dni prepovedano vsako tekmovalje. Puskas in nekateri drugi člani Honveda so pa nameravali ustanoviti novo ekipo, sestavljeno iz ogrskih beguncév, ki naj bi se imeno vala »Hungaria«. Tekmovali bi po svetu po zgledu ameriške košarkarske ekipe »Harlem Globetrotters«. Tudi Francozi so bili izdelali podoben načrt, po katerem bi za leto dni zapustili brezposelne nogo metaše. Ustanoviti so nameravali pokalno tekmoval je, katerega bi še udeleževali razni klubi sveta, podobni madžarskim. Tudi Mehikanci so Madžar ce povabili, naj bi sodelovali v njihovem prvenstvu. Toda bili so le računani brez krčmarja, ker vse nogo metaše vežejo natančni predpisi.

V NEGOTOVOST

Kljub ponovni in dokončni prepovedi Mednarod ne in Madžarske zveze je Honved odpotoval v Bra zilijo. Enajstori so odvezli ime Honved in jo se da j smatrajo le za skupino madžarskih beguncév. Moštvo se bo verjetno imenovalo »Svoboda«. Skupi ni so se pridružili še drugi dobri igralci, kot San dor, Szusza in Szolnok. V domovino so se pa vrnili Tichy, Machos, Slozarič, Palicko in Bobolcsay. Sport ni vodja smatra odločitev za neveljavno in trdi, da Honved sedaj ne pripada več Madžarski zvezi, tem več da je nova ekipa, sestavljena izključno iz brez državljskih beguncév, ki jih ne vežejo nobena pravila. Igralci pa vseeno rahlo upajo, da bodo v Južni Ameriki smeli igrati. Kljub vsem oviram in prepovedim si je torej slavno moštvo izbralo svo bodo, a hkrati odšlo v popolno negotovost.

TAD

Dramska skupina prosvetnega društva
»Slovenec« iz Boršta

ponovi v nedeljo, 20. januarja, v Borštu

igro v 3 dejanjih

IZGUBLJENI IN NAJDENI MOZ

Koncert narodnih pesmi bo izvajal ženski, mo škli in mešani zbor iz Boršta

Med odmori bo za kratek čas in za dobro voljo igrala domača godba
Viljudno vabljeni!

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Silila se je biti mirna in je ponudila Irmi prostor pred pisalno mizo. Že iz navade je vzela list iz kartoteke, da bi zapisala podatke nove bolnice.

»Nisem bolna«, jo je prekinila Irma, ko je opazila namero zdravnice. Andra se je nasmehnila. Besede so tako odločno zvene le, da ni niti najmanj podvomila o njih resničnosti.

»Moj mož me pošilja k Vam«, je Irma nadaljevala. »Ni mi dal prej miru, dokler nisem ugodila njegovi želji. Zato sem tukaj. Zdaj mi pa povejte, kaj naj storim.«

Andra je Irmo mirno pogledala. Trpljenje ji je razoralo obličje.

»Mislim, da Vam ne morem napisati nobenega recepta, gospa Krone«, je resno rekla.

»Najbolj važno je, da imate sami voljo spremeniti Vaše doseda nje življenje.«

Irmino obličje je spreletel trpek nasmeh. Hipoma je bila vsa drugačna. V njenih očeh se je zalesketal blesk, ki jo je spremenil.

»Ni več odvisno od moje volje«, je dejala. »Zdaj je spet vse drugače. Imela bom otroka.«

Trenutek je zdravnica z nevero gledala Irmo, potem pa jo je prevzelo veliko veselje. Ponudila ji je desnico, ki jo je Irma zgra bila in stisnila.

»Da, gospa zdravnica, tako je kot Vam pravim. Dolgo je traja lo, preden sem spoznala, da se ne smem odtujiti življenju. Mar sikaj sem napačno ukrenila, toda še vedno je čas, da napače poprav im. Poročila sem se s svojim možem brez ljubezni. Takrat sem

bila obupana. Imela sem drugega, očeta svojega otroka. Vso svojo ljubezen, ki sem jo občutila do njega, sem prenesla na otroka. Ko je ta umrl, sem mislila, da življenje zame nima več smisla.«

»Zdaj ste pa sprevideli, da ni tako?«

»Danes to vem«, je potrdila Irma. »On mi je vrnil zaupanje. Nikoli nisem od moža slišala žal besede. Nikdar me ni nič vprašal, česar bi mu ne mogla odgovoriti. Vendar sem čutila, da me ljubi, tudi če mu je težko živeti z ženo, ki je vso svojo ljubezen dala otroku, ki ni njegov. Vsako željo mi je bral iz oces. Jaz pa sem to vzela kot nekaj popolnoma naravnega. Zdi se mi sedaj, kot da sem se prebudila iz sanj. Če hova sedaj imela otroka, je to njegov otrok in postali bomo prava družina.«

* * *

»Aj, zlomka, zdaj ko sem se privadil na Vaš, mi hočete zbežati«, se je togovil kapitan Knud nad zdravnikom Ravlinom, ko mu je razložil, da misli ob koncu te vožnje pustiti službo ladijskega zdravnika. »Zdi se mi, da imate nemirno kri v sebi. Nikjer ne morete dolgo vzdržati.«

»Morda je tako, gospod kapitan«, je rekel Davo. »Si ne morem pomagati.«

Kapitan Knud je z dolgim pogledom ošinil zdravnika. »Kaj pa nameravate sedaj?«

»Pravzaprav še sam ne vem. Nekaj se bo že našlo. Morda bom prevzel zopet kakšno mesto v bolnišnici, mogoče bom pa začel z zasebno prakso.«

Kapitan je dvomeče zmajal z glavo.

(Nadaljevanje)